

Kansanrunoustietemme katselmus

JOUKO HAUTALA *Suomalainen kansanrunoudentutkimus*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia, 244. osa, Helsinki 1954. 408 s.

Jonkin tiukasti kaavoitetun eksaktin tieteenhaaran vaiheiden, kehityksen ja saavutusten kronikoiminen tuntuisi asiantuntijan käsiin annettuna selväpiirteiseltä, jopa helpohkoltakin tehtävältä. Toisin on laita humanistisen tutkimuksen, eritoten kansanrunoustieteen saavutusten puntaroimisen. Tämä tieteenala, jota varsin ymmärretävin mutta täysin väärin perustein pidetään jollakin tavalla populäärinä, jokamiehelle avautuvana, on houkutellut kiemurtelevaisille poluilleen paitsi monenkarvaisen tietomiesten kaartin, myös epälukuisen määrän harrastelijoita ja muita muuten vain uteliaita, jotka ovat omiaan hämmentämään pyrkimystä totuuteen. Näiden vilpittömien ystävien merkitystä ei ole

syystä aliarvioida, kun muistuttee kansanrunoudentutkimuksen erikoislaatuista työkenttää ja menettelytapoja, mutta rajankäynti varsinaisen tutkimuksen ja etupäässä keräilyinnostuksena ilmenneen kiintymyksen välillä on kyllä aiheellinen. Dosentti Jouko Hautalan kartoittamisyritystä voi siis syytä pitää vaativana, ehkäpä uskalletunakin ryhtymyksenä. Käsiteltävän ainehaston kirjavuuden lisäksi tarjoutuu näet tämänlaatuisessa kirjoittelussa myös vaara värittää tuota jo olevaa ainesröykkiötä omien mieltymien mukaan. Sanottakoon kuitenkin heti alkuun, että tekijä näyttää välttäneen nämä karikot aivan epätavallisen hyvin.

Hautalan pullea kirja, jonka rin-

nalle toivoisi aikanaan ilmestyvän muidenkin tieteenhaarojen — eikä vähiten humanististen — yleisesityksiä, on jo käyttömahdollisuuksiltaan varsin monipuolinen. Yksistään teoksen alkusivujen terminologiset kiteytykset ovat opiskelijan näkökulmasta katsottuna korvaamattoman arvokkaita. Edelleen tulee moni seminaarityö saamaan tästä kirjasta kipeästi tarvitsemansa tukirangan, ja arvattavasti se valottaa nuoren ylioppilaan kokonaisnäkemystä myös tulevien arvosanatenttien yhteydessä. Myös äidinkielen opettajien pariin soisi Hautalan valokiilan lankeavan; tämän kirjan sisältämän sanoman jälkeen ei pitäisi enää käydä laatuun luettua Kalevalaa vain historiallisena seikkailukertomuksena. Ja vieläpä harrastelijakin löytää kirjasta lohdutuksen murenen: suomalaisen kansanrunoudentutkimuksen vaiheet osoittavat näin kerrottuina, ettei heidänkään osuutensa ole aina vain pahasta.

Tri Hautalan esittelymetodi on yksinkertaisen valaiseva: kutakin tutkijaa ja hänen saavutuksiaan on tarkasteltu aikakaudelle ominaisten hengenvirtausten muodostamaa taustaa vasten. Näin tekijä on pystynyt vakuuttavasti osoittamaan syyt erinäisiin harhakäsityksiin, jotka sittemmin on perusteellisesti mullistettu. Agricola, Porthan ja Lönnrot olivat siinä määrin kukin oman aikakautensa maailmankatsomuksen — humanismin, valistuksen ja romantiikan — uhreja, etteivät heidän tutkimuksensa pystyneet koskaan kirkastumaan ajasta riippumattomaan kokonaisselkeyteen. Tämä pätee vielä Krohniinkin saavutuksia punnittaessa. Vasta nykyhetken tutkimus pyrkii ja pystyy asettamaan kansanlaulun oikeaan lokeeroonsa, näkemään sen laajan vertailumateriaalin valossa sille kuulu-

valla paikallaan eri kulttuuriyhteyksien verkostossa. Martti Haaviole, uuden suomalaisen kansanrunoudentutkimuksen kehittäjälle ja eturivin edustajalle tekijä omistaakin syystä päähuomion Kaarle Krohnin jälkeen. Hautalan teoksesta löytyy toki muitakin rajankäyntejä. Suorastaan uutisarvoa on viime vuosina runsasta polemiikkia aiheuttaneen »Lönnrotin tapauksen», Kalevalan rakennekysymyksen puimisessa. Edelleen kirja on käyttökelpoinen etsittäessä vastausta eräisiin suuriin probleemeihin — esimerkiksi Sammon arvoitukseen — jotka ovat askarruttaneet tutkijoita hamasta Agricolasta aina nykyyhetken uuraustajiin saakka. Myös perusteellisempaa syventymistä varten löytyy kirjan tekstistä langat koko tähänastiseen kansanrunouskirjallisuuteemme; tekijä on lyhyesti esitellyt ja arvioinut kunkin tutkijan tärkeimmät teokset ja kirjoitukset.

Jotain kysymisenkin aihetta kenties löytyisi. Kirjan käyttöä hakuteoksena olisi helpottanut suppeakin asiahakemisto, eikä se olisi paljoakaan lisännyt sivulukua. Siis esim.: ketkä tutkijat ovat puuhanneet ratkaisevasti Sammon kimpussa, keiden mielenkiinto on tiivistynyt loitsujen ympärille jne. Kuvitus on yleensä mielenkiintoinen, mutta silti olisi alkupuolen vanhojen »väitöskirjojen» nimilehtijäljennöksistä voinut karsia reippaasti puolet, jotta tieteelliselle hakuteoksellekin välttämätöntä ilmavuutta olisi saatu aikaan. Lisäksi on kai vielä mainittava, ettei Hautalan kirja ole suinkaan mitään kevyttä luettavaa. Tekijän suomen kieli on raskasliikkeistä, paikoin paisevaakin. Tätä ei voi pitää juuri puutteenakaan, sillä kepeyden kustannuksella tekijä on päässyt saavuttavassaan selkeyteen, joka ei juuri jätä tilaisuutta erilaisille tulkinnoille.

PENTTI HUOVINEN